

Vlaamse Adviescommissie voor Boekhoudkundige Normen

Advies 2021/1 van 09/12/2021 betreffende de aanleg van een
voorziening voor gestandaardiseerde waarborgen

Inhoud

I.	Inleiding, Situering en toepassingsgebied _____	2
II.	Begrotingsmatige, ESR-matige en bedrijfseconomische verwerking_____	6
III.	Boekingschema/voorbeeld_____	7

I. Inleiding, Situering en toepassingsgebied

1. Inleiding

De behandeling van garanties vraagt overeenkomstig de ESR-verordening bijzondere aandacht. Het ESR onderscheidt drie soorten garanties:

- Garanties die worden afgegeven door middel van een financieel derivaat, zoals een kredietverzuimswap.
- Standaardgaranties die in grote aantallen worden afgegeven, meestal voor vrij kleine bedragen.
- Eenmalige garanties, waarbij het bijhorende risico niet met enige mate van nauwkeurigheid te berekenen valt.

Voorliggend advies behandelt enkel de standaardgaranties. In de ESR-verordening wordt daarover het volgende teruggevonden:

“Voorzieningen voor claims in het kader van standaardgaranties (F.66)

5.188 Definitie: voorzieningen voor claims in het kader van standaardgaranties (F.66) zijn financiële aanspraken van houders van standaardgaranties op de institutionele eenheden die deze garanties verlenen.

5.189 Voorzieningen met betrekking tot claims in het kader van standaardgaranties zijn vooruitbetaalde nettovergoedingen en voorzieningen voor openstaande claims in het kader van standaardgaranties. Evenals voorzieningen voor vooruitbetaalde verzekeringspremies en openstaande verzekeringsaanspraken, bestaan voorzieningen voor claims in het kader van standaardgaranties uit niet-verdiende vergoedingen (premies) en claims (aanspraken) die nog niet zijn afgewikkeld.

5.190 Standaardgaranties zijn garanties die in grote aantallen en op vrijwel identieke wijze worden uitgegeven, meestal voor vrij kleine bedragen. Bij dergelijke regelingen zijn drie partijen betrokken: de geldnemer, de geldgever en de borg. De geldnemer of de geldgever kan met de borg een contract afsluiten voor terugbetaling aan de geldgever als de geldnemer in gebreke blijft. Voorbeelden zijn exportkredietgaranties of studieleninggaranties.

5.191 Hoewel het niet mogelijk is de waarschijnlijkheid te bepalen dat een bepaalde geldnemer in gebreke blijft, is het gebruikelijk om een schatting te maken van het aantal wanbetalers in een groep soortgelijke geldnemers. Net als een schadeverzekeraar zal een commercieel werkende borg verwachten dat alle betaalde vergoedingen, vermeerderd met het inkomen uit vermogen dat op de vergoedingen en voorzieningen wordt verdiend, de verwachte wanbetalingen en bijbehorende kosten dekken en winst opleveren. Daarom worden dergelijke garanties, aangeduid als

standaardgaranties, op soortgelijke wijze behandeld als schadeverzekeringen.”In een overheidscontext vervalt het hierboven aangehaalde winstprincipe, maar verloopt de behandeling op dezelfde wijze.

B5.1.2 (kader 5.1) van de ESR-verordening stelt: “Hoewel de waarschijnlijkheidsgraad dat op één specifieke standaardgarantie een beroep wordt gedaan onzeker is, betekent het feit dat er vele soortgelijke garanties bestaan dat een betrouwbare schatting kan worden gemaakt van het aantal beroepen dat op de garantie kan worden gedaan. Bij de behandeling van standaardgaranties wordt ervan uitgegaan dat zij aanleiding geven tot financiële activa en niet tot voorwaardelijke activa.”

Uitgangspunt is dat bij standaardgaranties er steeds vorderingen omwille van uitwinningen onder de financiële activa op de balans van de waarborggever zullen staan. Mocht het immers om voorwaardelijke activa gaan, worden ze in het ESR niet in de rekeningen geregistreerd. Standaardgaranties dus wel. De vraag die dit advies wil beantwoorden is de wijze van verwerking van standaardgaranties in de boekhouding zodat de bedrijfseconomische, en de budgettaire boekhouding maximaal aansluiten met het ESR.

2. Definities

Garanties (uit ESR-verordening (B5.1.1.)): garanties zijn overeenkomsten waarbij de borg zich er tegenover een leninggever toe verbindt om, als een leningnemer in gebreke blijft, de schade te vergoeden die de leninggever anders zou lijden. Vaak moet voor het afgeven van een garantie een vergoeding worden betaald.

Voorwaardelijke activa en passiva (uit ESR-verordening (5.08)): voorwaardelijke activa en voorwaardelijke passiva zijn overeenkomsten waarbij de ene partij slechts verplicht is een betaling of een reeks betalingen aan een andere eenheid te doen indien aan een aantal specifieke voorwaarden is voldaan. Voorbeelden daarvan zijn: eenmalige betalingsgaranties (aangezien betaling alleen verplicht is als de debiteur in gebreke blijft), belofte van een kredietlijn zonder dat deze wordt opgenomen, pensioenrechten uit hoofde van pensioenregelingen van overheidswerkgevers met vaste uitkering zonder kapitaaldekking of pensioenfondsen in het kader van de sociale zekerheid.

3. Situering

Binnen de Vlaamse overheid is de huidige waarborgregeling die via PMV/z-Waarborgen NV, een dochter van Participatie maatschappij Vlaanderen (PMV), verloopt, veruit de belangrijkste lopende standaardgarantie, zowel in bedrag als in aantal. Daarom zal deze specifieke standaardgarantie in dit advies als uitgangspunt worden genomen. Volledig in de geest van deze uitwerking kunnen daarnaast alternatieve oplossingen bestaan. Waar die alternatieven mogelijk zijn, zullen zij in dit advies worden vermeld.

De waarborgregeling die via PMV/z-Waarborgen NV verloopt is een beleidsinstrument om de kredietverstrekking naar ondernemers te faciliteren. Zo kunnen banken tot 75 % van het krediet laten waarborgen door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap (MVG). Administratief verloopt de volledige regeling via PMV/z-Waarborgen NV. Maar uiteindelijk is het het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap die de premie-inkomsten ervan ontvangt en de risico's bij inroeping draagt. Op het moment dat de waarborgregeling wordt afgesloten ontvangt PMV/z-Waarborgen NV ten gunste van het MVG een premie als vergoeding voor die borgstelling. Deze premie dekt de ganse waarborgperiode. Bij inroeping van de waarborg treedt het MVG in subsidie van de bank voor het op dat moment nog openstaand bedrag van de lening, inclusief interesten. Op haar beurt kan PMV/z-Waarborgen NV lastens het MVG inrichtingskosten maken die zij aan de schuldenaar van de lening zal aanrekenen. Terugbetalingen door de schuldenaar verminderen de vordering op die schuldenaar. Het bijhouden en het opvolgen van de vorderingen gebeurt door PMV/z-Waarborgen NV, maar ook hier namens het MVG. De uitwinningen, recuperaties, de premies, de gemaakte onkosten worden via een maandelijkse afrekening vanuit PMV/z-Waarborgen NV in de boekhouding van het MVG geregistreerd. Inroepingen door de banken kunnen over de looptijd van de waarborgverplichting gebeuren. Alhoewel de vorderingen als dubieus te bestempelen zijn, wordt toch nog een belangrijk bedrag ervan gerecupereerd.

De transacties naar aanleiding van de afloop van de hierboven geschetste waarborgen afgegeven op leningen worden dus boekhoudkundig bij het MVG geregistreerd. Daarnaast worden de openstaande vorderingen die daardoor zijn ontstaan, per einde boekjaar gewaardeerd, en worden er dus op dat moment de nodige waardeverminderingen geboekt. De rekening van het MVG sluit echter niet aan met de behandeling ervan in het ESR. Dit leidt tot extra-comptabele correcties op het niveau van de economische hergroepering (geconsolideerde ESR-rekening).

Boekhoudkundig wordt de verwerking van volgende transacties onderscheiden:

- aanrekenen van de premie-inkomsten bij de aanvang of duur van de overeenkomst
- de kans op inroeping gedurende de waarborgperiode
- in het geval van uitwinning, de overname van de resterende schuld door het MVG van de bank
- het aangaan van kosten om alsnog ervoor te zorgen dat de uitgewonnen bedragen alsnog kunnen gerecupereerd worden
- het terugvorderen bij de schuldenaar van de lening van de hiervoor genoemde kosten
- het daadwerkelijk recupereren van gelden op openstaande vorderingen
- het definitief afboeken van vorderingen.

4. Uitwerking

Om te bepalen hoeveel beroep op de waarborg wordt gedaan en hoeveel de uiteindelijke kostprijs ervan is, wordt een ramingsmodel opgesteld. Dit gebeurt op basis van historische reeksen en in twee stappen: enerzijds wordt een inschatting gemaakt van de kans dat een waarborg uiteindelijk door de bank zal worden ingeroepen, anderzijds wordt, vertrekkende van het aan de bank uitgekeerde bedrag, berekend welk percentage ervan finaal nog zou kunnen gerecupereerd worden. Het verschil tussen het ingeschat uitgekeerde bedrag en het ingeschat gerecupereerde bedrag is uiteindelijk de waarschijnlijke kost van een verstrekte waarborg.

Daarnaast kan ook de conjunctuur, een wijziging van de voorwaarden, een wijziging in de inningsprocedure een belangrijke invloed – zowel positief als negatief - op de hoogte van het totale bedrag aan tussenkomsten van en recuperaties door het MVG hebben. Dit kan tot een correctiefactor op het ramingsmodel leiden.

De kans dat een waarborg door de bank zal worden ingeroepen wordt bepaald aan de hand van tijdreeksen die worden verzameld sinds het bestaan van een bepaalde maatregel. Per jaar van productie¹ wordt berekend hoeveel van de toegestane waarborgbedragen uitbetaald worden binnen 1 jaar na toekenning van de waarborg, 2 jaar na toekenning, enz. Door die bedragen te plaatsen tegenover het bedrag aan verstrekte waarborgen voor dat productiejaar en door, over de productie jaren heen, de gemiddelden te berekenen kan men het totaal uitbetalingspercentage van een waarborg² bepalen. Dit laatste percentage laat uiteindelijk toe om voor iedere waarborg een geschatte inroeping of uitbetaling te berekenen.

In tabelvorm ziet het uitbetalingsgedrag er als volgt uit (voorbeeld):

	Uitbetalings%
uitbetaald 0 tot 1 jaar na toekenning	1,00%
uitbetaald 1 tot 2 jaar na toekenning	2,50%
uitbetaald 2 tot 3 jaar na toekenning	1,23%
uitbetaald 3 tot 4 jaar na toekenning	1,07%
uitbetaald 4 tot 5 jaar na toekenning	0,20%
uitbetaald 5 jaar en later na toekenning	0,00%
Totaal uitbetalingspercentage van een waarborg	6,00%

¹ Dit is het jaar waarin waarborgen werden verleend.

² Voor zover het bijkomend recupereren van allerhande kosten bij de schuldenaar in globo minder dan 1% van de uitbetalingen bedraagt, worden deze in deze materie als niet materieel beschouwd en moeten deze recuperaties niet afzonderlijk worden opgevolgd of afgezonderd.

Een gelijkaardige berekeningswijze wordt toegepast voor het bepalen van het totaal van de recuperaties. Per jaar van ontvangst van de recuperaties wordt nagegaan hoeveel percent van de uitbetaalde tussenkomsten gerecupereerd wordt in het eerste jaar na uitbetaling, het tweede jaar na uitbetaling, enz.. Vervolgens wordt een gemiddelde berekend van de bekomen recuperatiepercentages. Het totaal bepaalt hoeveel gemiddeld gerecupereerd wordt.

In tabelvorm ziet het recuperatiegedrag er als volgt uit (voorbeeld):

	Recuperatie%
gerecupereerd 0 tot 1 jaar na uitbetaling	20,00%
gerecupereerd 1 tot 2 jaar na uitbetaling	15,00%
gerecupereerd 2 tot 3 jaar na uitbetaling	10,00%
gerecupereerd 3 tot 4 jaar na uitbetaling	2,00%
gerecupereerd 4 tot 5 jaar na uitbetaling	0,00%
gerecupereerd 5 jaar en later na uitbetaling	0,00%
Totaal recuperatiepercentage van een uitbetaling	47,00%

Voorbeeld

Het financieel risico bij het aangaan van een waarborg voor een bedrag van 100.000 euro bedraagt volgens het voorbeeld gemiddeld:

100.000 euro x 6,00% x (1 – 47%) of 3.180 euro

Een alternatief kan erin bestaan om op basis van andere onderbouwde informatie een statistische totaalschadeberekening te maken van het verlenen van een waarborg. De voorgestelde methodiek wordt voor afstemming met ESR voorgelegd aan het INR.

5. Toepassingsgebied

Dit advies is van toepassing op alle entiteiten van de Vlaamse deelstaatoverheid en gaat in vanaf 01 januari 2022.

II. Begrotingsmatige, ESR-matige en bedrijfseconomische verwerking

1. Berekening van de voorziening

Voor de concrete berekening van de voorziening om de geschatte kost van de verleende waarborg te bepalen, wordt teruggegrepen naar de principes die worden gehanteerd in 3.

Situering van dit advies. Het volgens die wijze berekend percentage gebeurt jaarlijks en wordt verder verliesfinancieringspercentage genoemd.

De voorziening van het vorige boekjaar wordt ieder jaar aangepast. Die aanpassingen bestaan uit:

1. Aanpassing per einde boekjaar van de openstaande waarborgverplichtingen aangegaan in vorige boekjaren aan het recentste verliesfinancieringspercentage (aanpassing in plus of in min)
2. Toepassing van het recentste verliesfinancieringspercentage op de tijdens het boekjaar nieuw aangegane waarborgengagements (aanpassing in plus).
3. Bedrag van de oproepingen door de bank (aanpassing in min)
4. Bedrag van de recuperaties op de uitwinningen (aanpassing in plus).

Er gebeuren dus geen aanpassingen omwille van tijdens het boekjaar afgelopen waarborgverplichtingen.

In de mate dat omstandigheden (bijv. voorwaarden, conjunctuur) wijzigen, kan het in uitzonderlijke omstandigheden noodzakelijk zijn om in de berekening van de voorziening hiermede rekening te houden (in plus of in min). De voorziening wordt dan aangepast in het jaar waarin deze wijzigingen zich voordoen.

2. Aanrekening

De aanpassing van de eind vorig jaar openstaande waarborgverplichting (zie 1.) en de aanpassing omwille van nieuwe waarborgverplichtingen (zie 2.) worden zowel bedrijfseconomisch, budgettair als ESR-matig aangerekend en verhogen het bedrag aan voorzieningen.

De aanpassingen omwille van de oproepingen door de bank (zie 3.) evenals de recuperaties op de uitwinningen (zie 4.) geven aanleiding tot een aanpassing van de voorziening maar hebben geen budgettaire en ESR-matige invloed.

III. Boekingschema/voorbeeld

Voorbeeld

Evolutie van de waarborgverplichtingen:

	bedrag
Openstaande waarborgen per eind t-1	700
Nieuw toegestane waarborgen in t	150
Vervallen waarborgen in t	-50
Vervallen waarborgen omwille van oproepingen	-50
Openstaande waarborgen per einde t	750 (waarvan 150 dit jaar en 600 voorgaande boekjaren)

Evolutie van de inroepingen en recuperaties in jaar t

Bedrag van de inroepingen (bedrag van de openstaande waarborg is 50)	30
Bedrag van de recuperaties op uitwinningen	10

Evolutie van het verliesfinancieringspercentage:

t-1	5%
t	6%

De voorziening voor gestandaardiseerde waarborgverplichtingen bedroeg per einde jaar t-1: 40

De ontvangen premies voor het verstrekken van de nieuwe waarborgen bedragen 8.

Berekening van de voorziening voor gestandaardiseerde waarborgverplichtingen per eind t ziet er als volgt uit:

	berekeningswijze	bedrag
Voorziening per eind t-1		40
Aanpassing openstaande waarborgverplichtingen jaar t-1	$600 \times (6\% - 5\%)$	+6
Nieuwe waarborgengagements jaar t	$150 \times 6\%$	+9
Inroepingen		-30
Recuperaties		+10
Voorziening per eind t		35

In jaar t wordt een schuldenaar failliet verklaard en moet de resterende vordering van 30 euro als definitief verloren worden beschouwd.

1. Aanpassing in jaar t van de openstaande waarborgverplichtingen jaar t-1

Debet/Credit	Econ.Rek.	Code economische classificatie	Omschrijving Econ. Rek.	Bedrag verplichting
Debet	6380	51.30	Voorzieningen voor andere risico's en kosten - toevoeging	6
Credit	164	02.99	Voorzieningen voor overige risico's en kosten	6

2. Aangaan van de nieuwe waarborgverplichtingen

boekings van de voorziening in jaar t

Debet/Credit	Econ.Rek.	Code economische classificatie	Omschrijving Econ. Rek.	Bedrag verplichting
Debet	6380	51.30	Voorzieningen voor andere risico's en kosten - toevoeging	9

Credit	164	02.99	Voorzieningen voor overige risico's en kosten	9
--------	-----	-------	---	---

De voorziening wordt op het moment van het aangaan van de waarborg aangelegd ongeacht het feit dat er, gedurende de looptijd van de waarborg, een uitwinning zou volgen of niet.

3. Aanrekening van de (aanvullende) premie(s) in jaar t

Debet/Credit	Econ.Rek.	Code economische classificatie	Omschrijving Econ. Rek.	Bedrag opbrengst
Debet	55*	02.99	Kredietinstellingen	8
Credit	745*	16.11	Diverse opbrengsten	8

Aangezien de voorziening de volledige waarborgperiode afdekt, wordt ook de volledige premie onmiddellijk bij het aangaan van de waarborg in opbrengst genomen.

4. Inroeping(en) door de bank en uitwinningen in jaar t

Debet/Credit	Econ.Rek.	Code economische classificatie	Omschrijving Econ. Rek.	Bedrag boeking
--------------	-----------	--------------------------------	-------------------------	----------------

Debet	416	02.99	Diverse vorderingen	30
Credit	55*	02.99	Kredietinstellingen	30

VG neemt als waarborgverstrekker de vordering over van de debiteur in gebreke en regelt de betaling aan de bank.

Het gaat hier over financiële vorderingen die volgens het INR niet ESR-matig moeten worden aangerekend.

5. Aanpassing van de voorziening naar aanleiding van de inroeping

Debet/Credit	Econ.Rek.	Code economische classificatie	Omschrijving Econ. Rek.	Bedrag verplichting
Debet	164 tot 165*	02.99	Voorzieningen voor overige risico's en kosten	30
Credit	6381	02.99	Voorzieningen voor andere risico's en kosten - terugname	30

6. Overboeking naar dubieuze debiteuren

Debet/Credit	Econ.Rek.	Code economische classificatie	Omschrijving Econ. Rek.	Bedrag boeking
--------------	-----------	--------------------------------	-------------------------	----------------

Debet	417	02.99	Dubieuze vorderingen	30
Credit	416	02.99	Diverse vorderingen	30

7. Boeken van waardevermindering op vorderingen van uitwinningen

Gelet op de grote onzekerheid tot inning van deze vorderingen wordt tegenover deze uitwinningen onmiddellijk een waardevermindering voor hetzelfde bedrag van de ingeboekte vordering geboekt.

Aangezien dit financiële vorderingen zijn, worden deze waardeverminderingen enkel bedrijfseconomisch en dus niet budgettair geboekt.

Debet/Credit	Econ.Rek.	Code economische classificatie	Omschrijving Econ. Rek.	Bedrag boeking
Debet	651	02.99	Waardeverminderingen op vlottende activa - toevoeging	30
Credit	419	02.99	Geboekte waardeverminderingen (-)	30

8. Recuperatie(s) van de schuldenaar in jaar t

Debet/Credit	Econ.Rek.	Code economische classificatie	Omschrijving Econ. Rek.	Bedrag opbrengst
Debet	55*	02.99	Kredietinstellingen	10
Credit	769	02.99	Andere niet-recurrente financiële opbrengsten	10

9. Terugname van waardevermindering op recuperaties

Debet/Credit	Econ.Rek.	Code economische classificatie	Omschrijving Econ. Rek.	Bedrag boeking
Debet	419	02.99	Geboekte waardeverminderingen (-)	10
Credit	6511	02.99	Waardeverminderingen op vlottende activa – terugneming (-)	10

Er dient een correctie te gebeuren aangezien de oorspronkelijke inschatting aan 100% werd berekend.

Hierdoor verhoogt de voorziening met éénzelfde bedrag (zie 10).

10. Aanpassing van de voorziening naar aanleiding van de recuperaties

Debet/Credit	Econ.Rek.	Code economische classificatie	Omschrijving Econ. Rek.	Bedrag boeking
Debet	6380	02.99	Voorzieningen voor andere risico's en kosten - toevoeging	10

Credit	164*	02.99	Voorzieningen voor overige risico's en kosten	10
--------	------	-------	---	----

11. Faillissement van de schuldenaar in jaar t

Debet/Credit	Econ.Rek.	Code economische classificatie	Omschrijving Econ. Rek.	Bedrag boeking
Debet	652	02.99	Minderwaarde op realisatie vlottende activa	30
Debet	419	02.99	Geboekte waardeverminderingen op overige vorderingen	20
Credit	417	02.99	Overige vorderingen op meer dan een jaar	30
Credit	651	02.99	Waardeverminderingen op vlottende activa	20

In dit voorbeeld is er een minderwaarde op vlottende activa (resultaat van het faillissement)

In het ander geval is er een meerwaarde op realisatie van vlottende activa (752000)